

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ يىللىق ئادەتتىكى ئالىي مەكتەپلەر گە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش

خىزمىتى بەلگىلىمىسى ئېلان قىلىندى

مۇخبىرىمىز جاۋ شيا خەۋەر قىلىدۇ: 5- ئاينىڭ 10 - كۈنى، «ئاپتونوم رايوننىڭ 2019 - يىللىق ئا- دەتتىكى ئالىي مەكتەپلەرگە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش خىزمىتى بەلگىلىمىسى» رەسمىي ئېلان قىلىندى. بۇ يىل، ئاپتونوم رايونىمىز ئوت ئۆچۈ- رۇش، قۇتقۇزۇش - ياردەم بېرىش خادىملىرى ھەم ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ ئادەتتىكى ئالىي مەكتەپلەرگە ئىمتىھان بېرىشىگە ئالاقىدار ئېتىبار سىياسەتنى كۆپەيتتى، كونكرېت بەلگىلىمە «دۆلەت ئۈنۋېرسال ئوت ئۆچۈرۈش، قۇتقۇزۇش - ياردەم بېرىش قوشۇنى خادىملىرى ھەم ئۇلارنىڭ پەرزەنتلى- رىنى تەربىيەلەشكە ئېتىبار بېرىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش» بويىچە ئىجرا قىلىنىدۇ.

ئاپتونوم رايونىمىز 6 - ئاينىڭ 24 - كۈنى ئالىي مەكتەپ ئىمتىھان نەتىجىسى ۋە ئورۇن تەز- تىپىنى ئېلان قىلىشنى؛ 6 - ئاينىڭ 26 - كۈنى ھەر-

قايسى تۈركۈملەرنىڭ ئارخىپ چىقىرىش كونترول نومۇر چېكىنى ئېلان قىلىشنى پىلانلىدى؛ 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى ئىمتىھان بەرگۈچىلەر شىنجاڭ ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش تورىدا ئارزۇ تولدۇ- رۇشنى تاماملايدۇ.

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئادەتتىكى ئالىي مەكتەپلەر سەككىز تۈركۈمدە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىدۇ: تولۇق كۇرسقا ئالدىن قوبۇل قىلىنىدىغان تۈركۈم [سەنئەت تۈرى، تەنئەربىيە تۈرى، ھەربىي - ساقچى جامائەت خەۋىپسىزلىكى تۈرى ۋە باشقا ئالدىن ئۆز ئالدىغا قوبۇل قىلىدىغان تولۇق كۇرس ئالىي مەكتەپ(كەسىپ)لىرى]؛ نامراتلار مەخسۇس تۈرى، جەنۇبىي شىنجاڭ ئايرىم تۈرى، شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش پىلانى بويىچە تولۇق كۇرس 1 - تۈركۈمى [دۆلەت دەرىجىلىك نامرات ناھىيەلىر، مەركەزلىك تۇتاش كەتكەن ئا- لاھىدە قىيىنچىلىقى بار رايونلار، جەنۇبىي شىن-

ئەل راينى بىلىش، ئەلگە نەپ يەتكۈزۈش، ئەلنى مايىل قىلىش

5 - ئاينىڭ 7 - كۈنى، گۇلقىز ساۋۇت (ئوتتۇرىدا) ئالىي مەكتەپتە ئو- قۇۋاتقان قىزى گۈلجەننەت ئابدۇكېرىم بىلەن سىنلىق پاراڭلاشماقتا.

مۇنداق دېدى: «بۇ يىلدىن بۇيان، كەنتتىكى كادىرلار، ئاھىيا بىر نىيەتتە ھەمكارلىشىپ، ئىشى تۇرالغۇ مۇھىتىنى ياخشىلاش، ئىشقا ئورۇنلىشىش سە- ۋىيەسىنى ئۆستۈرۈش، كىرىمىنى ئاشۇرۇشتىن باشلاپ، گۈزەل يېزا - كەنت قۇرۇلۇشىنى قانات يايدۇرۇپ، زاھانئوى مەدەنىي تۇرمۇشنى قەدەرلەش باش تېپما قىلىنغان (ئۇچ يېغى) باقالىيىنى ئالغا سىلجىتى. تۇرمۇش مۇھ- ىتى ۋە كەنت قىياپىتىنىڭ ياخشىلىنىشى كۆپچىلىكنىڭ گۈزەل تۇرمۇشقا بولغان ئىنتىلىشىنى ئىنتايىن زور دەرىجىدە قوزغىدى».

2018 - يىلى، ئاچال كەنتىدە ھويلا - ئاراننى ئۆزگەرتكەن كەنت ئاھالىسى 200 نەچچە ئائىلىلىككە يەتتى، بۇنىڭ ئىچىدە، 30 ئائىلە قەشقەر ۋىلايەتلىك ئاياللار بىرلەشمىسى تەشكىللىگەن گۈزەل ھويلا - ئاراننى سە- لىشتۈرۈپ باھالاش پائالىيىتىدە تەقدىرلەندى.

ئاپتونوم رايونىمىز 112 تۈرلۈك مەدەنىيەت، ساياھەت ئارقىلىق ئەلگە نەپ يەتكۈزۈش پائالىيىتىنى يولغا قويدۇ

ئارقىلىق تۇرپان شەھرىدىكى بارلىق مەنزىرە را- يونلىرىغا ھەقسىز كىرەلەيدۇ؛ قاغىلىق ناھىيەسى ئا- ھالىلىرى سىتېم شەھىرى مەنزىرە رايونىنى ھەقسىز ساياھەت قىلالايدۇ؛ يېڭىسار ناھىيەسى ئاھالىللىرى كىملىكى ئارقىلىق بۇ ناھىيەدىكى مەنزىرە رايونى- لارنى، مەنزىرە نۇقتىلىرىنى ھەقسىز ئېكىسكۇرسىيە قىلالايدۇ.

بەزى مەنزىرە رايونلىرى تېخىمۇ ئېتىبار بېرىش تەدبىرلىرىنى يولغا قويدۇ. 5 - ئاينىڭ 18 - كۈنىدىن 19 - كۈنىگىچە، موغۇلكۈرە ناھىيەسىد- ىكى بارلىق مەنزىرە رايونلىرىنىڭ كىرىش بېلىتى ھەقسىز بولىدۇ؛ 5 - ئاينىڭ 18 - كۈنىدىن 20 - كۈنىگىچە، كۈنەس ناھىيەسىنىڭ غەربىي يۇرت ھاراق مەدەنىيىتى مۇزېيىنىڭ كىرىش بېلىتى ھەقسىز بولىدۇ؛ بايىنبۇلاق قاتارلىق مەنزىرە را- يونلىرى بىلەن 5 - ئاينىڭ 19 - كۈنى تۇغۇلغان كۆ- نىنى ئۆتكۈزىدىغان، توي خاتىرە كۈنىنى ئۆتكۈ- زيدىغان ساياھەتچىلەرگە ئېتىبار بېرىش پائالىيىت- ىنى يولغا قويدۇ.

مەنزىرە رايونلىرىنىڭ بېلەت باھاسىنى تۆ-

(بېشى 1-بەتتە)

دەسلەپكى ھېسابلاشتا، 1 - پەسىلدە بىختۇەد- نىڭ ئۈچ كەسىپى مۇقىملىق ئاساسىدا ئىلگىرىلىد- گەن، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىيىتى مۇقىم بولغان، ئىشقا ئاشۇرغان دېھقانچىلىق، ئور- مانچىلىق، چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىق ئومۇمىي ئىش- لەپچىقىرىش قىممىتى 6 مىليارد 242 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 6.7% ئاشقان. سانائەتنىڭ ئېشىش سۈرئىتى بۇلتۇرقى ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن يۇقىرى بولغان، كۆلەمدىن يۇقىرى سانائەتنىڭ قوشۇلما قىممىتى 12 مىليارد 573 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 2% ئاشقان. ئىشقا ئاشۇرغان تىجارەت كىرىمى 2 مىليارد 983 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 11.6% ئاشقان.

سودىگەر ۋە مەبلەغ جەلپ قىلىش شىددەت بىلەن ئاشقان. سودىگەر ۋە مەبلەغ جەلپ قىلىنغان تۈر 753، ئەمەلىيەشكەن مەبلەغ 23 مىليارد 895 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 107.8% ئاشقان. بۇنىڭ ئىچىدە، يېڭىدىن قۇرۇلىدىغان تۈر 412، ئەمەلىي- لەشكەن مەبلەغ 12 مىليارد 500 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 178% ئاشقان؛ داۋاملاشما قۇ-

تارىم دەرياسى «يېشىل كارىدور»ىنىڭ قايتا ھاياتلىققا ئېرىشىش خاتىرىسى

(بېشى 1- بەتتە)

«بوران چىققاندا ھېچنېمىنى كۆرگىلى بولمايتتى، بوران توختىغاندا ھېچنېمە قالمايتتى.» 74 ياشلىق ۋاڭ جىيەنپىن قولى بىلەن كۆزەينىكىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ، 50 يىل بۇرۇنقى ئىشلارنى ئەسلىدى، ئاڭلىد- ئون چىلار خۇددى ئاشۇ قارا كۆزەينەكتىن «قارا بو- ران»نىڭ يەر - جاھاننى قاپلاپ باستۇرۇپ كېلىۋاتقان- لىقىنى كۆرگەندەك بولدى.

«قارا بوران» بايلاپ يۇتۇۋالغانلاردىن يەنە تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدىكى ئاھالىلەرنىڭ تۇرمۇشى بولۇپ، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى تېرىقچىلىق بىلەن كۈن كەچۈرەتتى. «زور كۈلەمدىكى مايسىنى بوران ئۇچۇرۇپ كەتكەنچەك، 5 - ئايغىچە، دېھقانلار دائىم ئۈچ - تۆت قېتىم تەكرار تېرىيتتى.» بىر ئۆمۈر سۇ قويۇپ بەرگۈچى بولغان ۋاڭ جىيەنپىن تارىم دەر- ياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدىكى بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش رايونىدا دېھقانلار بىلەن تەبىئەت ئوتتۇرىسىدىكى «ھەمغۇلبىتەكە تەن بەرمەي جەڭ قىلىش»نىڭ گۇ- ۋاھچىسى بولدى.

چارا(تارىم دەرياسى تۆۋەن ئېقىنىنىڭ يۇقىرى بۆلىكىدىن تېتىما كۆلى(تارىم دەرياسىنىڭ ئاخىرقى ئۆچىدىكى كۆل)گىچە، تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئې- قىنىنى بويلاپ ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 400 كىلومېتىر كېلىدىغان، قاپلاش كۆلىمى 4000 كۋادرات كىلومې- تردىن ئاشىدىغان چۆل ئۆسۈملۈكلىرى بەلبېغى بار ئىدى.

تارىم دەرياسى ھەۋزىسىنى باشقۇرۇش ئىدارد- ىسىنىڭ مۇئاۋىن ئىدارە باشلىقى ئۆمەر جان غوپۇل مۇخبىرىغا مۇنداق دېدى: دەريا سۈيى بىلەن سۇغە- رىلغان توغراقلىق، يۇلقۇن، سۆكسۆڭ شىمالدىن جە- نۇبقا قاراپ سوزۇلغان، تەكلىماكان قۇملۇقى بىلەن قۇرۇق تاغ قۇملۇقىنىڭ ئوتتۇرىسىنى مەھكەم توسۇپ تۇرىدىغان بولۇپ، ئىسمى - جىسمىغا لايىق «يېشىل كارىدور» ئىدى.

ئەمما، نەچچە ئون يىلدا ھەۋزىدىكى نوپۇسنىڭ كۆپىيشىگە ئەگىشىپ، كىشىلەرنىڭ يىەر ۋە سۇغا بولغان ئېھتىياجى ئۇزۇلۈكسىز ئاشتى. زور كۆلەمدە بوز يەر ئېچىش، تەرتىپسىز سۇ ئىشلىتىش تارىم دەر- ياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىغا قۇيۇلىدىغان سۇ مىقدارىنىڭ شىددەت بىلەن ئازىيىپ كېتىشىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى.

تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدىكى يەر ئاستى سۈيى «زىيادە تارتىلىپ»، يەر ئاستى سۈيى ئون مېتىر تۆۋەنلەپ كەتتى، سۇ ئىچەلمىگەن توغراقلىق دائىرە بويىچە قۇرۇپ كېتىشكە باشلىدى. سۇ ئىشىلىد- ىرى تارماقلىرىنىڭ بىر پارچە نەق مەيدان تەكشۈرۈش دوكلاتىدا كۆرسىتىلىشىچە، تارىم دەرياسى تۆۋەن ئې- قىنى بويىدىكى توغراقلىقنىڭ كۆلىمى 1958 - يىلى 810 مىڭ موغا يەتكەن بولۇپ، 1978 - يىلى 246 مىڭ موغا تازىيىپ كەتكەن.

قۇم - بورانغا تاقابىل تۇرۇشتا، توغراقلىقنىڭ جەڭگىۋارلىقى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ. ھالبۇكى، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، ئېكولوگىيە بارغانسېرى ناچارلاشتى. 20 - ئەسىرنىڭ 70 - يىللىرىغا كەلگەندە، تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدا ئېقىن تەلتۆكۈس ئۇزۇلۇپ، «يېشىل كارىدور» يوقىلىش گىردابىغا بېرىپ قالدى. «قارا بوران»لا گەمەس، ھەتتا پۈتۈن قۇملۇق قىستاپ كېلەي دېدى، كۆچمە قۇم قۇرۇپ كەتكەن دەريا قىنىغا يېقىنلاشتى» دېدى 58 ياشلىق يەرلىك ئاھالە ليۇ سۇغۇجى. ئۇ تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدا تۇغۇلۇپ ئۆسكەن، قۇملۇقنىڭ شەھەر - بازارغا، دەريا قىنىغا قىستاپ كېلىشى تۆۋەن ئېقىنىدا ئېقىن ئۇزۇلۇپ ئون نەچچە يىلدىن

بىڭتۇەننىڭ 1- پەسىللىك ئىقتىسادىنىڭ باشلىنىشى تەكشى، مۇقىم بولدى

رۇلۇش تۇرى 341، ئەمەلىيەشكەن مەبلەغ 11 مىليارد 395 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 76.8% ئاشقان.

دۆلەت ئىلكىدىكى يېپىي كونترول قىلىنىدىغان كارخانىلارنىڭ تىرەكلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇشى كۆرۈنەرلىك بولغان، دۆلەت ئىلكىدىكى يېپىي كونترول قىلىنىدىغان كۆلەمدىن يۇقىرى سانائەت كارخانىلىرىنىڭ قوشۇلما قىممىتى 5 مىليارد 240 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 5.4% ئاشقان؛ كۆلەمدىن يۇقىرى كىچىك، مىكرو سا- نانئەت كارخانىلىرىنىڭ قوشۇلما قىممىتى 4 مىليارد 140 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 11.8% ئاشقان.

مۇلازىمەت كەسىپى ئىشقا ئاشۇرغان قوشۇلما قىممەت 17 مىليارد 100 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن %8.6 ئېشىپ، ئىقتىسادنىڭ ئېشىشىغا تۆھپە قوشۇش نىسبىتى %72.9 كە يەتكەن. ساياھەتچىلىك چوڭ تەرەققىياتنى كۇتۇۋالغان، سا- باھەتچىلىكتە كۇتۇۋېلىنغان ئومۇمىي ئادەم سانى 3 مىليون 720 مىڭ ئادەم قېتىم، ساياھەت كە- رمىى 2 مىليارد 300 مىليون يۈەن بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن ئايرىم - ئايرىم 51.5%، 64.2% ئاشقان.

كېيىن يۈزبەرگەن.

تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنى ئەتراپىدىكى تاشيولغا يېقىن جايدا، 100 نەچچە ئورۇندا چوڭ، كىچىك قۇم بارخانلىرى بار، ئېگىزلىكى نەچچە ئون سانتىمېتىر كېلىدۇ، ھەتتا بىر مېتىردىن ئاشىدۇ، ئۇ- زۇنلۇقى ئون نەچچە مېتىر بولۇپ، ئېقىن بويىدا تۇرىدىغان پۇقرالارنىڭ كۆڭلى دەككە - دۈككىگە چۈشكەن بولۇپ، تارقالغان گەپ - سۆزلەرگە قارىغاندا، بۇ ئەتراپ ئولتۇراقلى- ششقا ماس كەلمەيدىكەن، ئومۇميۈزلۈك كۆچۈرۈل- دىكەن.

تارىم دەرياسى غول ئېقىنىنىڭ ئاخىرقى ئۇچى بولغان تېتىما كۆلىنىڭ 20 - ئەسىرنىڭ 50 - يىللىرىد- ىكى كۆلىمى 80 كۋادرات كىلومېتىرغا يەتكەن، 1972 - يىلىغا كەلگەندە بىر تېمىمۇ سۇ قالغان.

خەتەرلىك جىددىي پەيتتە، مەملىكەتلىك سىيا- سىي كېڭەش، سۇچىلىق مىنىستىرلىقنىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرى ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ بۇ يەرگە كېلىپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى.

2001 - يىلى، ئومۇمىي سېلىنىمىسى 10 مىليارد 700 مىليون يۈەندىن ئاشىدىغان تارىم دەرياسى ھەۋ- زىسىنى يېقىنقى مەزگىللىك ئۈنۋېرسال تۈزەش تۇرى كۈۋۈيۈەننىڭ تەستىقىغا ئېرىشتى. سۇ تېجەش، تېرىل- دى ۋەدىن چېكىندۈرۈش بىلەن بىللە، شىنجاڭ دائىملىق قائىدىنى بۇزۇپ تاشلاپ، تارىم دەرياسى ھەۋزىسى- نىڭ سۇ بايلىقىغا قارىتا قاتتىق بىرتۇتاش باشقۇرۇشنى يولغا قويدى.

كۈچلۈك ھەۋزە باشقۇرۇش تۈزۈمىنىڭ يولغا قويۇلۇشىغا ئەگىشىپ، تارىم دەرياسى ھەۋزىسىنى باشقۇرۇش ئاپپاراتلىرى پۈتۈن ھەۋزىنىڭ سۇ ئىشلىد- ىتىش ئورۇنلاشتۇرۇشنى قايتا تەرتىپكە سالدى، يۇق- ىرى - تۆۋەن ئېقىن ئارىسىدىكى ئىشلەپچىقىرىشقا سۇ ئىشلىتىش زىددىيىتىنى پەسەيتىپ، تېخىمۇ كۆپ سۈنى تېجەپ تۆۋەن ئېقىنغا ئون نەچچە قېتىم ئېكولوگىيە- لىك سۇ قويۇپ بەردى. سۇ 30 يىلغا يېقىن قۇرۇپ قالغان تۆۋەن ئېقىنىدىكى ئاخىرقى ئۇچىدىكى تېتىما كۆ- لىدىن تارىم دەرياسىنىڭ ئاخىرقى ئۇچىدىكى تېتىما كۆ- لىگە قۇيۇلدى، بىر پارچە كۆل قۇملۇقتا قايتا پەيدا بولدى. بۇگۈنكى كۈندە، تېتىما كۆلى سۇ يۈزىنىڭ ئەڭ چوڭ كۆلىمى 500 كۋادرات كىلومېتىردىن كۆپ- رەككە يەتتى.

تۆۋەن ئېقىندىكى دەريانىڭ ئىككى قىرغىقىدىكى يەر ئاستى سۇ ئورنىنىڭ ئۆزلىشىگە ئەگىشىپ، خېلى كۆپ ساندىكى توغراقلىق قۇرۇپ كېتىش گىردابىدىن قايتا كۆكلەپ، ئەتراپتىكى بوستانلىق بىلەن پۇقرالار- نى قايتىدىن قوغدىدى. يەن تەتقىقات تارماقلىرىنىڭ ئىستانستىكىسىغا ئاساسلانغاندا، تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدىكى يېپىنجا ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئەسلىگە كېلىش ۋە ياخشىلىنىش كۆلىمى تەخىنەن 2285 كۋاد- رات كىلومېتىر بولۇپ، قۇملۇق يەر كۆلىمى 854 كە- ۋادرات كىلومېتىر ئازايغان.

تارقىلىپ يۈرگەن كۆچۈرۈش يولغا قويۇلمىدى، ليۇ سۇغۇجى بۇگۈنكىچە تۇغۇلغان جايدا ياشىماقتا. نۆۋەتتە، تارىم دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىنى كېسىپ ئۆتكەندە، ھەر ۋاقىت يىشىللىقى كۆرگىلى بو- لىدۇ، «قارا بوران»نىڭ ئىزناسىنى ئاللىبۇرۇن ئۇچ- راتقىلى بولمايدىغان بولدى. ۋاڭ جىيەنپىن مۇنداق دېدى: «بۇ ئەسلىمىلەرنىڭ بىز بۇ بىر ئەۋلاد كىشى- لەردە توختاپ قېلىشىنى، داۋاملاشماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن».

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قۇرۇمچى، 5 - ئاينىڭ 10 - كۈنى تېلېگراممىسى)

^[1] ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. ئېلان باشقارمىسى: 850783. ئارقىتىش مەركىزى: 859769. تېلېگىران نومۇرى: 5028. پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 28 يۈەن، پارچە باھاسى: تۆت بەتتىكى بىر يۈەن (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى: 102)